KRZYSZTOF J. SZMIDT
MONIKA MODRZEJEWSKA-ŚWIGULSKA

Słowo wstępne

Książka *Zasoby twórcze człowieka. Wprowadzenie do pedagogiki pozytywnej* powstała jako projekt teoretyczno-badawczy, integrujący pracowników naukowych Uniwersytetu Łódzkiego, pracujących w Zakładzie Pedagogiki Twórczości oraz Zakładzie Edukacji Artystycznej. Naszym zamiarem było naszkicowanie – na podstawie wiedzy teoretycznej i wyników badań własnych – podstawowych zagadnień dla konstruowanej tu pedagogiki pozytywnej, rozumianej jako dziedzina pedagogiki twórczości i zdolności, koncentrująca się na problemach zasobów i dobrostanu człowieka. Wychodzimy bowiem z założenia, iż najwyższa pora wyrównać proporcje w badaniach pedagogicznych i rozważaniach teoretycznych pomiędzy pedagogiką braku i niedostatku a pedagogiką rozwoju i wzrostu. Postulujemy większe skoncentrowanie uwagi na zdrowiu, zdolnościach, talencie, mądrości, twórczości oraz innych cnotach i zasobach rozwojowych człowieka, podobnie jak miało to miejsce w psychologii pozytywnej. Uzasadnień dla tego przesunięcia dostarcza artykuł **Krzysztofa J. Szmidta** we **Wprowadzeniu**. Autor, odwołując się do podstawowych postulatów psychologii pozytywnej, omawia pedagogiczną problematykę twórczości, zdolności i mądrości jako podstawowych zasobów rozwojowych człowieka w nowym tysiącleciu. Uzasadnia również, poprzez pokazanie głównych koncepcji teoretycznych tych fenomenów, dlaczego mogą one stanowić ważne obszary przyszłych badań naukowych pedagogiki pozytywnej (rozwoju). Niektóre z tych ważnych, w mniemaniu autora, problemów zostały zdefiniowane w tekście. Autor formułuje również postulat rozwijania edukacji pozytywnej, nakierowanej na budzenie, wspieranie i rozwijanie wszystkich zasobów twórczych człowieka, opisywanych przez autorów pozostałych artykułów.

Na pierwszą część książki złożyły się dwa artykuły traktujące twórczość jako zasób wspierający dobrostan ludzki zarówno w szpitalnym procesie leczenia zaburzeń zachowania, jak i w codziennym rozwiązywaniu problemów. Pierwszy – autorstwa **Aleksandry Chmielińskiej** – został opracowany w oparciu o badania

własne autorki, która podjęła się analizy twórczości plastycznej pacjentów psychiatrycznych. Głównym celem niniejszego opracowania jest rozstrzygnięcie niektórych zagadnień z zakresu psychopatologii ekspresji, przedstawienie wybranych teorii oraz ukazanie koncepcji badawczej i wniosków z przeprowadzonych badań. Autorka zakłada, że prace plastyczne tworzone w czasie choroby są jej swoistym dokumentem, często trudnym i niezrozumiałym. Oprócz analizy psychopatologicznej i identyfikowania specyficznych cech malarstwa badanych osób, twórczość pokazana została jako próba subtelного kontaktu z otoczeniem i sposób na ukazanie wewnętrznych przeżyć, niedostępnych każdemu odbiorcy. W świetle zaprezentowanego w artykule podejścia, twórczość stanowi przejaw indywidualnych zasobów w radzeniu sobie z chorobą.

Z kolei **Monika Modrzejewska-Świgulska** w pierwszej części swojego artykułu omówiła pokrótce wybrany egalitarny nurt badań i refleksji nad twórczością. W drugiej części przywołała wyniki własnych badań biograficzno-narracyjnych na rzecz kategorii twórczości codziennej. Autorka wstępnie założyła, że twórcze działania narratorów wspierają ich subiektywny dobrostan (stan w osobistej perspektywie oceniony jako korzystny dla rozwoju i optymalnego funkcjonowania).

W drugiej części książki Czytelnik znajdzie interesujące przykłady, polskie oraz zagraniczne, praktyki edukacyjnej wspierającej i stymulującej twórczą postawę dzieci. **Magdalena Sasin** przedstawia możliwości rozwijania i stymulacji twórczości muzycznej dzieci najmłodszych: od urodzenia do końca wieku przedszkolnego. Wykorzystanie muzyki w zajęciach z dziećmi daje wielorakie korzyści: pobudza aktywność intelektualną, stymuluje kreatywność, rozwija umiejętność skupienia uwagi, wpływa korzystnie na rozwój społeczny. Autorka omawia dwie metody stosowane podczas prowadzenia zajęć z dziećmi w tym wieku: Edwina Gordona oraz Carla Orffa. W metodzie Gordona nacisk kładziony jest na rozwój audiacji, czyli słyszenia wewnętrznego, oraz akulturację, czyli poznawanie muzyki drogą słuchania i naśladowania; prowadzi to do rozwoju *paplaniny muzycznej* – przyswajania przez dzieci dźwięków muzycznych na wzór dźwięków mowy. Metoda Orffa nakierowana jest na pobudzanie dziecięcej ekspresji i improwizacji, między innymi dzięki zastosowaniu prostych instrumentów, oraz integrację ruchu ciała z muzyką. W oparciu o wymienione metody prowadzone są zajęcia umuzykalniające dla dzieci w Filharmonii Łódzkiej – omówiono ich strukturę oraz dostrzegane przez rodziców korzyści z udziału małych słuchaczy w zajęciach.

Aleksandra Wodzyńska opisuje działanie publicznej szkoły podstawowej w Slough koło Londynu, w której w 2010 r. odbyła staż naukowy. Szkoła ta realizuje brytyjski, rządowy program wspierania twórczości Creative Partnerships oraz posiada wewnętrzny program stymulowania kreatywności. W artykule zaprezentowane zostały podstawowe założenia teoretyczne obu tych programów, a także ich praktyczne realizacje metodyczne w codziennym życiu wspomnianej szkoły.

Część zamykająca niniejszy tom poświęcona została problematyce uzdolnień, ostatnimi czasy żywo obecnej w literaturze przedmiotu, jak i we współczesnych mediach. W wielu krajach emitowane są kolejne edycje programu *Mam talent*, który w swoim założeniu ma wyłonić właśnie ludzi utalentowanych. Ale czy rzeczywiście to robi? **Joanna Okołowicz** w pierwszej części pracy – teoretycznej – zaprezentowała historię badań nad uzdolnieniami, podjęła również próbę różniczenia pojęć: talent i uzdolnienia oraz omówiła wybrane koncepcje uzdolnień. W drugiej części – badawczej – zreferowała wyniki badań własnych prowadzonych m.in. wśród uczestników oraz twórców polskiej edycji programu *Mam talent*. Interesującą konkluzją autorki jest postulat powrotu do pojęcia „dar” na określenie szczególnego, danego od Boga, genów czy Muzy, talentu.

Książka jest pierwszą próbą namysłu nad problematyką pedagogiki pozytywnej (rozwoju), choć poszczególne tematy opisywane przez jej autorów nie są nowe i mają już bogatą literaturę przedmiotu. Proponujemy tu jednak nowe, zredefiniowane spojrzenie na te tematy – nie jako marginesowe zagadnienia głównego nurtu pedagogiki zajętej kompensacją i deficytami, ale jako osiowe dylematy przyszłej pedagogiki zajętej zdolnościami, kreatywnością i dobrym życiem. Nie mamy bowiem wątpliwości, że taka pedagogika wkrótce się rozwinie w nowy, ważny nurt naukowy i że warto – nie czekając – zasiać jej twórcze ziarna. Mamy nadzieję, iż książka spełni tę metaforyczną funkcję.

Łask–Łódź, maj 2012 r.